

ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННИХ ДІЙ

Алещенко В. І. доктор психологічних наук, професор,
провідний науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії проблем філософії війни, історії військової
педагогіки та культури кафедри суспільних наук
Національного університету оборони України
<https://orcid.org/0000-0003-1560-7318>

Хміляр О. Ф. доктор психологічних наук, професор,
начальник кафедри суспільних наук
Національного університету оборони України
<https://orcid.org/0000-0003-2693-1906>

Інформаційно-психологічна безпека неодмінний атрибут благополуччя особистості військовослужбовця. Забезпечуючи природні та соціальні потреби особистості вона сприяє формуванню у них впевненості в майбутньому. Авторами статті досліджена проблема інформаційно-психологічної безпеки особистості та її психологічного захисту в сучасних умовах. Наведено теоретичні основи психологічних механізмів інформаційного впливу. Запропонована структурно-функціональна модель інформаційно-психологічної безпеки особистості. Розглянуті прикладні аспекти деструктивних інформаційних впливів на військовослужбовців під час воєнних дій.

Ключові слова: безпека; інформаційна безпека; інформаційно-психологічна безпека; особистість; інформаційно-психологічний вплив; психологічний захист.

Вступ. Маніпулювання свідомістю людини, використання різноманітних засобів і технологій інформаційно-психологічного впливу стало звичним явищем у ході підготовки та ведення широкомасштабної агресії російської федерації проти України. За таких умов, усвідомлення загроз для інформаційно-психологічної безпеки (ІПБ) особистості, їх механізмів дії та шляхів психологічного захисту, – виводить дану проблему з суто теоретичної площини в нагальну іпостась соціальної практики і повсякденної життєдіяльності особистості.

Аналізуючи воєнні конфлікти початку ХХІ століття можемо констатувати, що на зміну класичним формам збройної боротьби прийшла так звана «гібридна війна», яка розпочавшись із спеціальних інформаційних та психологічних операцій держави-агресора нині спрямовується на посилення деструктивного впливу на свідомість громадян, підрив державного суверенітету та територіальної цілісності України.

Актуалізація якісно нових загроз безпеці особистості, що зачіпають сутність інформаційного зв'язку суспільства і людини, його психологічний зміст свідчать про актуальність міждисциплінарного дослідження інформаційно-психологічної безпеки особистості.

Теоретичне підґрунтя. Розглядаючи інформаційну безпеку України як стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, проблема гарантування інформаційно-психологічної безпеки особистості актуалізується в умовах війни, коли з боку російської федерації відбувається інформаційна експансія, упереджене та тенденційне висвітлення фактів та явищ.

Сьогодні українці переживають колективну психічну травму, безпрецедентну за масштабами та наслідками, зокрема й для психічного здоров'я нації. Травматичний досвід співжиття обумовлюється рядом чинників, серед яких: постійна загроза життю, горе й втрати, значна тривалість екстремальної ситуації, масштабні руйнування, сцени насильства, необхідність миритись із правилами та обмеженнями військового часу, посилення факторів фінансового ризику, тривале перебуванням в ізоляції й стресових умовах, звуження соціальних можливостей, зменшення ефективності та доступності соціального піклування й також значне погіршення якості життя в цілому. «З кожним днем кількість осіб, які відчуватимуть наслідки для свого психічного здоров'я лише зростатиме. Тих, хто стійко переніс перші місяці війни

також чекає ментальне виснаження, адже звикання до постійного перебування в умовах війни також має негативний вплив на психічне здоров'я.

За нашими попередніми прогнозами на цьому етапі війни психологічної підтримки потребуватиме біля 15 млн., українців, з яких близько 3–4 млн., потрібно буде призначати медикаментозне лікування», – зазначає Міністр охорони здоров'я України Віктор Ляшко, представляючи результати проведеного експрес-аудиту послуг для охорони психічного здоров'я, які надаються органами державної влади» (Вплив війни на психічне здоров'я, 2022).

Очевидно, що в умовах військової агресії актуальною є проблема забезпечення інформаційної та психічної стійкості суспільства, особистості та держави, необхідність розробки системи забезпечення їх інформаційно-психологічної безпеки.

Мета статті спрямована на виявлення негативних проявів впливу гібридної війни сучасного інформаційного простору на людську психіку та формування відповідних пропозицій відносно вжиття заходів реагування з боку спеціально уповноважених державних органів щодо забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особистості.

Результати і обговорення. Ключові аспекти предметної галузі та понятійного апарату проблеми інформаційної безпеки особистості та основних напрямів її дослідження розглянуто в працях М. Дзюби, Я. Жаркова, В. Криська, А. Манойло, М. Онищука, А. Петренка, Г. Почепцова Д. Фролова та ін. Однак у працях вищезазначених фахівців інформаційна безпека досліджувалась, радше, як складова національної безпеки, її невід'ємний компонент. Розглядалася ця проблема і нами (Алещенко В., 2018).

Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури засвідчує, що проблема забезпечення інформаційно-психологічної безпеки особистості в умовах ведення російсько-української війни у прямій постановці та комплексно до останнього часу не досліджувалася, не виділялася як самостійний напрямок наукового аналізу й не виносилася в ранг пріоритетних завдань соціально-психологічної практики.

У зв'язку зі сприйняттям інформаційної безпеки як складової частини державної безпеки, повноваження та функції державних органів, в частині забезпечення інформаційної безпеки особистості, залишаються неконкретизованими.

Закон України «Про національну безпеку України» у ч. 4 ст. 3 визначає, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної безпеки, кібербезпеки України (Про національну безпеку України. № 2469-VIII. 2018).

Стратегія національної безпеки України, а також Стратегія воєнної безпеки України не визначають, що одним з ключових завдань сучасної держави має стати забезпечення інформаційної безпеки особистості, захищеність її психіки від негативних інформаційних впливів: маніпулювання, дезінформації. Стратегія інформаційної безпеки окреслює актуальні виклики та загрози інформаційній безпеці.

Виходячи з окреслених умов об'єктивно постає потреба щодо формування системи ПБ особистості, яка має ґрунтуватись на організаційно-психологічних умовах й спиратися на принципи:

законності, що чітко визначає норми права. Держава накладаючи ті чи інші обмеження на поведінку людини, має як мінімум чітко і недвозначно окреслити їх межі. Зокрема, правові норми не мають залежати від розсуду конкретних посадових осіб;

централізації, що обумовлює створення комплексу правових і моральних норм, громадських інститутів та організацій, що забезпечують стан захищеності особистості від різноманітних інформаційних впливів, а також адекватної системи її відносин до навколишнього світу та самої себе;

легітимізації, що забезпечує процесу формування інформаційно-психологічної безпеки особистості суспільне визнання та передбачає створення психологічних механізмів (само)регуляції;

імпліцитності, що передбачає розробку механізмів психологічного захисту, для забезпечення захищеності свідомості від негативних інформаційних впливів;

ампліфікації, що зумовлює розширення поінформованості особистості про інформаційно-психологічні небезпеки та загрози, а також формування та підтримання стійкої спрямованості на освоєння механізмів інформаційно-психологічного самозахисту.

дотримання балансу інтересів особи, суспільства та держави; відкритості, що передбачає у реалізації органами державної влади та громадськими організаціями діяльності із забезпечення інформаційно-психологічної безпеки України інформування суспільства про їх діяльність з урахуванням обмежень, встановлених законодавством;

пріоритетності національних інтересів держави, що полягає у використанні цих інтересів як основи для формування державної політики у розглянутій галузі, відстоюванні цих інтересів з використанням наявних у держави можливостей та врахуванням загальноприйнятої міжнародної практики (Стратегія національної безпеки України. № 392/2020).

Вважаємо, що інформаційно-психологічна безпека особистості має включати:

належний рівень теоретичної та практичної підготовки особистості, при якому досягається захищеність та реалізація її життєво важливих інтересів та гармонійного розвитку незалежно від наявності інформаційних загроз;

здатність держави створити умови для гармонійного розвитку та задоволення потреб особистості в інформації, незалежно від наявності інформаційних загроз;

забезпечення, розвиток та використання інформаційного середовища на користь особистості;

захищеність від різноманітних інформаційних загроз.

Таким чином, інформаційно-психологічна безпека особистості в суспільстві залежить від ефективності функціонування системи, що забезпечує захист особистості і суспільства від деструктивного інформаційно-психологічного впливу, під яким розуміють вплив на свідомість та підсвідомість особистості й населення з метою внесення змін у їхню поведінку і світогляд (Стратегія воєнної безпеки України. № 121/2021). Інформаційно-психологічний вплив здатний змінювати цінності, життєві позиції, орієнтири та світогляд особистості. Такі зміни зумовлюють вияв девіантної антисоціальної поведінки й становлять неабияку небезпеку для суспільства і держави.

Проінтерпретуємо такі базові поняття як: 1) безпека; 2) психологічна безпека; 3) інформаційна безпека; 4) інформаційно-психологічна безпека (рис. 1).

Рис 1. Інформаційно-психологічна безпека особистості.

Питання психології

Аналізуючи зміст поняття «безпека», дослідники приходять до висновку, що у суспільній свідомості його зміст ототожнюється не стільки з відсутністю загроз, як зі станом, почуттями та переживаннями особистості. Загалом із поняттям «безпека» асоціюється стан та почуття перебування в безпеці, відсутність тривоги чи стурбованості, впевненість, стабільність.

Різноманітні уявлення про безпеку акцентують увагу передусім на почуттях та переживаннях, пов'язаних із становищем людини на даний момент та її перспективами в майбутньому.

Психологічна безпека постає як стан суспільної свідомості, при якому суспільство в цілому і кожна окрема особистість зокрема сприймають існуючий стан дійсності й життя як адекватний та надійний. Вона сприяє задоволенню природних і соціальних потреб громадян й формує у них впевненість у майбутньому. Інформаційно-психологічна безпека сприяє захищеності як громадян так і окремих груп (соціальних верств), а також населення в цілому від інформаційно-психологічних впливів, що здійснюються

шляхом впровадження деструктивної інформації у свідомість (підсвідомість) людини, що призводить до неадекватного сприйняття ним дійсності.

Критеріями інформаційно-психологічної безпеки у суб'єктивному плані виступають ресурси особистості, рівень її захищеності від інформаційного впливу та ряду внутрішніх факторів. Серед яких: 1) сформованість уявлень про інформаційно-психологічну безпеку (адекватність знань сприяє свідомому формуванню захисних механізмів від інформаційних загроз); 2) рівень критичності мислення (здатність піддавати всебічному аналізу різну інформацію з метою з'ясувати ступінь її логічності та ефективності застосування в цій ситуації); 3) ступінь психічної стійкості (суб'єктивна готовність не піддаватися і не підкорятися інформаційному впливу).

Враховуючи вищевикладене розглянемо *модель інформаційно-психологічної безпеки особистості*, яка послідовно відображає джерела інформаційних ризиків, особливості інформації, її вплив та залучення ресурсів особистості (рис. 2).

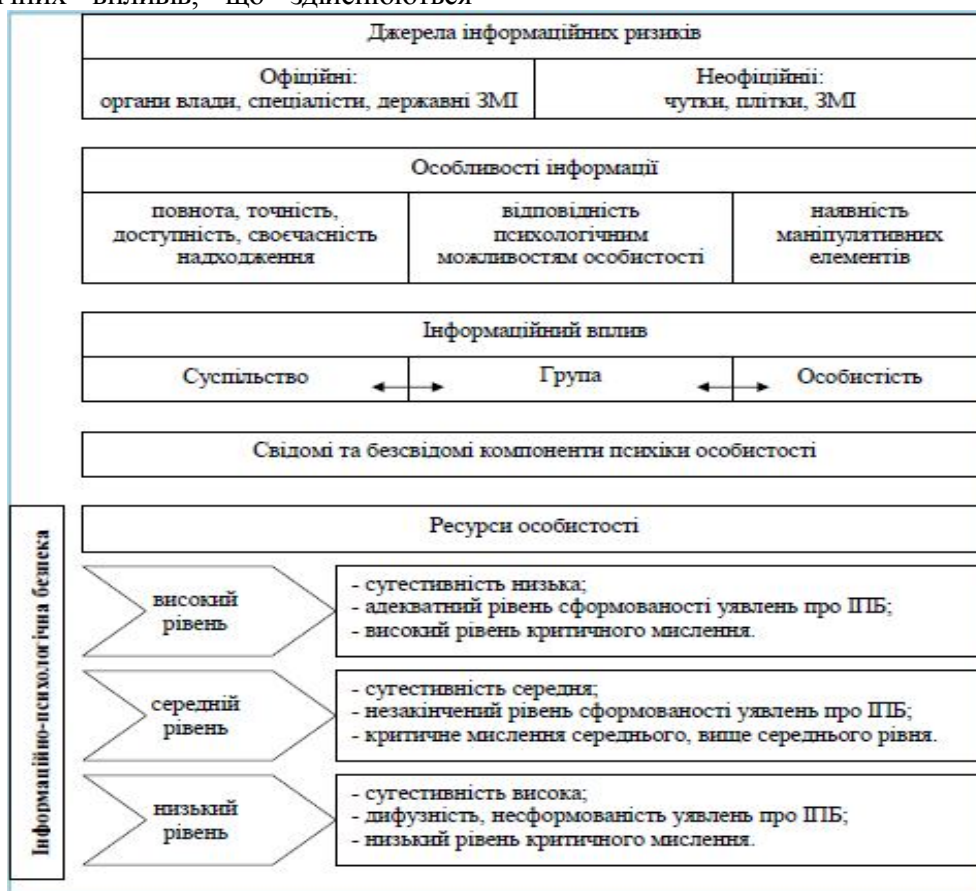

Рис. 2. Модель інформаційно-психологічної безпеки особистості.

Аналізуючи презентовану модель, варто наголосити, що: *по-перше*, є низка інформаційних ризиків стосовно інформаційно-психологічної безпеки особистості, які впливають на людину на різних рівнях, різноманітними засобами, маніпулюючи її свідомістю та утворюючи хибні форми сприйняття нею реальності. *По-друге*, інформація тісними зв'язками пов'язана та взаємодіє із суспільством, групами та особистістю. *По-третє*, інформаційно-психологічна безпека особистості значною мірою залежить від її власних ресурсів, які, за сприятливих умов, можуть набуватись кожним громадянином. Ресурси особистості – всі життєві опори, які є в розпорядженні людини і надають їй змогу забезпечувати свої основні потреби: виживання, фізичний комфорт, безпеку, залученість у соціум, повагу з боку соціуму, самореалізацію. *По-четверте*, ресурси особистості щодо забезпечення інформаційно-психологічної безпеки поділяються на три рівні: високий, середній та низький. Високий рівень характеризується низькою здатністю сприйняття психологічного впливу (психіка людини захищена від впливу негативних джерел інформації). Середній рівень – психіка людини має середню опірність на вплив негативної інформації. Низький рівень – джерела негативної інформації мають вплив на особистість та її поведінку, існує підвищена схильність до сугестії (Історія інформаційно-психологічного протиборства, 2012).

Проблема інформаційної безпеки суспільства й особистості та їх захист від негативної інформації досягається шляхом розвитку інформаційної стійкості, психологічної гігієни та самоорганізації. Варто зауважити, що інформаційно-психологічний вплив чиниться на конкретну сферу психіки людини, груп людей та громадської свідомості загалом (Стратегія інформаційної безпеки. № 685/2021). Особливого значення проблеми інформаційно-психологічної безпеки особи набувають в умовах бойових дій. Негативними наслідками ІПВ на особовий склад збройних сил є:

розмивання відчуття гордості за свою країну, належності до її збройних сил, підриву переконаності військовослужбовців у необхідності виконувати свій конституційний обов'язок щодо захисту своєї країни;

зниження морально-психологічного стану, створення обстановки невпевненості, неспокою особового складу відносно власного майбутнього, збройних сил і держави, послаблення волі до проведення конструктивних реформ, а у воєнний час до збройного опору;

розкол військових колективів за політичними, релігійними, етнічними, службовими та іншими мотивами, протиставлення солдатського і офіцерського складу;

зниження боєздатності частин і підрозділів за рахунок зниження службової активності, дезертирства, симуляції хвороби, ухилення від виконання наказів командирів, зради, коливань і сумнівів у надійності зброї, в непереможності, придушення волі, створення спотвореної картини бойових дій, бойової обстановки;

невірне сприйняття військовослужбовцями наявних загроз національній безпеці, дійсних планів і намірів противника.

Зважаючи на зазначене, основними заходами щодо захисту військ (сил) від негативного ІПВ противника вважаємо:

формування, розвиток, підтримання та відновлення необхідних психічних якостей особового складу ЗС України, *аналіз та прогнозування ІПВ*, що передбачає виявлення загроз та оцінку втрат застосування засобів негативного ІПВ і спрямовані на вивчення:

особливостей і тенденцій розвитку інформаційної та морально-психологічної обстановки в районі ведення бойових дій;

наявних сил, засобів, способів і прийомів, можливих рубежів і районів, особливостей змісту проведення противником інформаційно-психологічних операцій;

активності і спрямованості ворожих інформаційних потоків та комунікацій, можливих об'єктів і каналів потенційного

негативного ІПВ на війська (сили) та населення в ході ведення бойових дій;

можливого рівня деморалізації і психогенних втрат особового складу від ІПВ противника та оцінку ступеня уразливості своїх військ (сил);

слабких місць противника у проведенні ІПВ;

Запобігання ІПВ противника передбачає здійснення ряду превентивних заходів щодо зниження сприйнятливості особового складу та населення до негативного ІПВ. Серед них:

своєчасне визначення початку ІПВ противника;

безперервне і психологічно доцільне суспільно-політичне інформування особового складу, роз'яснення йому цілей і завдань ведення противником підіривних дій;

перекриття або встановлення повного контролю над каналами ІПВ противника;

виявлення психічно нестійких військовослужбовців, що піддалися ворожому впливу та робота з ними;

ознайомлення військовослужбовців з прийомами та методами, що використовує противник;

розвідка, подавлення і знищення сил та засобів об'єктів негативного ІПВ противника;

виховання в особового складу переконань у справедливості боротьби, вірності присязі, віри в командирів та начальників, упевненості в силі та надійності власної зброї, виховання ненависті до ворога та віри в перемогу;

нарощування матеріально-технічної бази ІПВ на свої війська і населення.

Зрив ІПВ противника досягається:

своєчасною розвідкою, подавленням або знищенням сил і засобів негативного впливу противника;

постійним інформуванням особового складу про застосування противником сил і засобів інформаційно-психологічної боротьби та способи протидії їм;

запобіганням поширення серед військовослужбовців та населення антидержавних і антивійськових матеріалів, іншої ворожої інформації;

Ліквідація наслідків ІПВ противника передбачає:

аналіз і оцінку результатів негативного ІПВ противника, причин їх ефективності;

виявлення та усунення причин, що викликали психогенні втрати;

вживання рішучих заходів щодо виявлення та ізоляції підрозділів, які зазнали деморалізації та надання їм психологічної допомоги;

припинення панічних настроїв, ворожих чуток, профілактика фобій;

аналіз слабких (уразливих) місць у системі захисту військ (сил) від ІПВ противника;

відновлення втрат та нарощування сил і засобів ІПВ, що беруть участь у проведенні операції (бойових дій) (Історія інформаційно-психологічного протиборства, 2012).

Розглянуті прагматичні аспекти дають підстави стверджувати, що в умовах деструктивних ІПВ для підвищення ефективності роботи з військовослужбовцями в умовах воєнних дій *є доцільним*:

1. *На рівні державного управління слід:* структурувати проблемне поле, що включає комплексне з'ясування та постановку таких наукових завдань, як:

розробка та визначення методики виявлення самого факту агресії (латентного ІПВ) у масштабах не лише особового складу Збройних Сил, а й щодо всього населення України, а також динаміки розвитку;

визначення та розробка як один з основних індикаторів (показників) стану національної безпеки такого інтегрованого критерію, як морально-психологічний стан громадян країни (об'єктивно відображає рівень підтримки громадянами державної політики чинної влади) та показників його оцінки (рівень деструктивного зовнішнього та внутрішнього інформаційно-інформаційного) психологічного, релігійного та національно-етнічного впливу на громадян України;

ступінь активності опозиційних груп та об'єднань;

частка населення, що підтримує опозиційні рухи;

відданість національним та культурно-історичним традиціям;

ступінь соціального розшарування суспільства);

осмислення необхідності єдиного для всієї системи сил забезпечення національної безпеки та державних інститутів (з урахуванням специфіки) механізму моніторингу ситуації, реагування (здійснення інформаційно-психологічного протиборства) та прогнозування тенденцій розвитку.

Ступінь готовності до інформаційно-психологічного протиборства повною мірою залежатиме від досягнутого рівня економічного та науково-технічного розвитку держави.

2. *На рівні регламенту функціонування суб'єктів (сил) забезпечення національної безпеки України при плануванні та практичній реалізації заходів, що стосуються інформаційно-психологічного протиборства, слід керуватися такими принципами:*

безперервність і гнучкість інформаційно-психологічного впливу, що має ані слабшати, ані тим паче припинятися ні на мить;

здійснюватися в будь-яких умовах, у тому числі в ситуації раптових і непередбачуваних змін обстановки;

оперативність і гнучкість заходів інформаційно-психологічного протиборства, чого неможливо досягти при недостатньому знанні воєнно-політичної обстановки та нездатності до постійного утримання стратегічної ініціативи в інформаційно-психологічному протиборстві;

наступальність, агресивність та ініціативність – максимально оперативне доведення інформації суб'єктам інформаційно-психологічного впливу, прогноз та попередження дій противника у відповідь;

конкретність – координування дій, підпорядкування їх єдиному сценарію, виконання певних військово-політичних завдань, досягнення повної узгодженості всіх ланок військово-політичного та інформаційно-психологічного механізмів;

спрямованість – повне підпорядкування всієї інформаційної кампанії своїм політичним та ідеологічним цілям (Історія

інформаційно-психологічного протиборства, 2012).

3. *На рівні діяльності науково-дослідних та аналітичних підрозділів суб'єктів (сил) забезпечення національної безпеки України – своєчасне подальше вдосконалення наукового забезпечення вирішення проблеми ефективного захисту особистості та суспільства, а також Збройних Сил України від деструктивних ПІВ варто здійснювати за такими перспективними напрямками:*

визначення цілей, завдань, принципів, суб'єктів та змісту інформаційно-психологічного протиборства, місця та ролі у ньому державних інститутів та суб'єктів забезпечення національної безпеки;

вдосконалення системи їхньої взаємодії, координації дій, оцінки ефективності їх діяльності;

розробка основи методології оцінки попередження, виявлення ПІВ евентуального супротивника (основні показники) у мирний та воєнний час на основні суб'єкти впливу та нейтралізації;

розробка пілотного проекту Доктрини (Концепції) інформаційного протиборства України;

методики систематизації та ранжування інформаційних загроз, їх ранньої діагностики та алгоритму нейтралізації;

систематизація з метою творчої адаптації та застосування сучасних зарубіжних та вітчизняних розробок у сфері інформаційного протиборства у забезпеченні інформаційної безпеки;

організація та методи інформаційно-психологічних кампаній, акцій та операцій та їх основних компонентів (інформаційних, психологічних, ресурсних, технічних);

концептуальні підходи до організації та змісту процесу підготовки фахівців у сфері інформаційно-психологічного протиборства.

4. Усі посадові особи командного складу ЗС України, а це насамперед офіцери незалежно від спеціальності та посади, є вихователями. Звідси очевидна об'єктивна потреба офіцера у знаннях таких дисциплін, як: філософія, історія, психологія, педагогіка, риторика, військово-соціальне управління, логіка, соціологія, політологія, конфліктологія. Перелічені знання мають

набуватися насамперед у вищому військовому навчальному закладі у вигляді набору відповідних навчальних дисциплін з достатнім обсягом навчальних годин.

Окреслений підхід покликаний сприяти отриманню офіцерами знань, умінь та навичок, що забезпечують високу результативність їхньої праці роботи з навчання та виховання військовослужбовців з урахуванням своєчасного реагування на особливості інформаційного протиборства, насамперед у військовій сфері.

5. Сучасний рівень розвитку та різноманітності засобів ІПВ на громадян та суспільство, а в даному контексті – військовослужбовців, потребує адекватних заходів реагування, що базуються на сучасних наукових підходах. Виходячи з установок Концепції та Доктрини, актуальними та пріоритетними видаються такі напрями:

дослідження військової небезпеки у вигляді створення та функціонування спеціальних воєнізованих формувань для ведення дій в інформаційному просторі щодо надання деструктивного інформаційного впливу на населення, органи державного та військового управління, інфраструктуру України;

формування та обґрунтування підходів до удосконалення державної політики щодо зміцнення в суспільстві почуття патріотизму та готовності до захисту національних інтересів держави, виховання свідомого ставлення громадян до його збройного захисту;

формування та обґрунтування підходів до вдосконалення державної системи протидії деструктивній ідеології та пропаганді, а також використанню інформаційно-комунікаційних та інформаційно-психологічних методів спрямованих на підриг національних інтересів та дестабілізацію обстановки, заподіяння шкоди військовій безпеці держави;

формування та обґрунтування підходів щодо вдосконалення системи психологічної підтримки у Збройних Силах у період наростання військової загрози (у воєнний час, під час військових конфліктів);

поняття, сутність та зміст інформаційного протистояння як активної складової сучасного військового конфлікту;

дослідження проблем та визначення шляхів удосконалення виховної роботи: з допризовною молоддю на користь підвищення престижу військової служби у Збройних Силах та підготовки до неї громадян України;

у сфері підвищення якості бойової підготовки військовослужбовців на користь ефективного вирішення завдань із призначення. Через загальнодержавні ідеологічні, педагогічні, організаційні та інші заходи варто сформулювати в особистості захисний інформаційний прошарок, генетичну основу якого становитимуть загальнолюдські цінності й орієнтири (Алещенко В., 2018).

Висновок. Інформаційно-психологічна безпека суспільства загалом і особистості зокрема має стати однією з головних функцій державного управління. Ефективними способами протистояння негативному впливу інформаційних потоків вважаємо: 1) формування критичного мислення щодо отримання інформації від зовнішнього світу, набуття навичок роботи з інформацією; 2) спільні обговорення негативного впливу інформаційних потоків задля набуття навичок аналізувати різні медіатексти; 3) отримання і закріплення матеріалу з інформаційної безпеки, формування уявлення про вплив інформаційних потоків на психіку людини; 4) спеціальні цикли курсів із глибинної психології, загальної психології, психофізіології, політології, історії, літератури, філософії; 5) ширше запровадження у закладах вищої освіти навчальних дисциплін, спектр уваги яких буде приділено темі інформаційно-психологічного впливу.

Перспективними напрямами подальших досліджень вважаємо з'ясування особливостей використання стратегій та механізмів психологічного захисту від негативного ІПВ населення й особового складу ЗС України задля забезпечення здатності військ (сил) і населення до ефективних дій в умовах ІПВ противника.

Питання психології

Список використаних джерел

1. Алещенко, В. І. (2018). Інформаційно-психологічний вплив у ході збройної боротьби. *Вісник Київського Національного університету імені Тараса Шевченка*, № 1 (38), 6–11.
2. Вплив війни на психічне здоров'я. Міністерство охорони здоров'я України (07 червня 2022 року). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vpliv-vijni-na-psihichne-zdorovya-kolosalnij-viktor-lyashko>
3. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 04.01.2022).
4. Стратегія національної безпеки України. Затв. Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 04.01.2022).
5. Стратегія воєнної безпеки України. Затв. Указом Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (дата звернення: 04.01.2022).
6. Стратегія інформаційної безпеки. Затв. Указом Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (дата звернення: 04.01.2022).
7. Історія інформаційно-психологічного протистояння (2012) : підруч. /Я. М. Жарков та ін.; за заг. ред. д.ю.н., проф., засл. юриста України Є. Д. Скулиша. Київ : Наук.-вид. відділ НА СБ України.

References

1. Aleshchenko, V.I. (2018). Informatsiino-psykholohichniy vplyv u khodi zbroinoi borotby [Informational and psychological impact during armed struggle. Informational and psychological impact during armed struggle.]. *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, № 1 (38), 6–11. (in Ukrainian).
2. Vplyv viiny na psykhične zdorovia. [The impact of war on mental health]. *Ministerstvo okhorony zdorovya Ukrainy* (07 chervnia 2022 roku). URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/vpliv-vijni-na-psihichne-zdorovya-kolosalnij-viktor-lyashko>. (in Ukrainian).
3. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy. [On the national security of Ukraine]. *Zakon Ukrainy* vid 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (data zvernennia: 04.01.2022). (in Ukrainian).
4. Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy. [National Security Strategy of Ukraine]. *Zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy* vid 14 veresnia 2020 roku № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (data zvernennia: 04.01.2022). (in Ukrainian).
5. Stratehiia voiennoi bezpeky Ukrainy. [Military Security Strategy of Ukraine]. *Zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy* vid 25 bereznia 2021 roku № 121/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1212021-37661> (data zvernennia: 04.01.2022). (in Ukrainian).
6. Stratehiia informatsiinoi bezpeky. [Information Security Strategy]. *Zatv. Ukazom Prezydenta Ukrainy* vid 28 hrudnia 2021 roku № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069> (data zvernennia: 04.01.2022). (in Ukrainian).
7. Istoriiia informatsiino-psykholohichnoho protyborstva (2012). [History of informational and psychological confrontation] : pidruch. /Ia. M. Zharkov ta in.; za zah. red. d.iu.n., prof., zasl. yurysta Ukrainy Ye. D. Skulysha. Kyiv : Nauk.-vyd. viddil NA SB Ukrainy.

Summary

INFORMATIONAL-PSYCHOLOGICAL SECURITY OF THE PERSON IN THE CONDITIONS OF MILITARY ACTIONS

Aleshchenko V. I. Doctor of Psychological Sciences, Professor, Leading Researcher, Research Laboratory on Problems of Philosophy, History of Military Pedagogy and Culture, Department of Social Sciences, National Defense University of Ukraine

Khmiar O. F. Doctor of Psychological Sciences, Professor, Head of Department of Social Sciences, National Defense University of Ukraine

Introduction. Informational-psychological security is an indispensable attribute of the well-being of the individual of a serviceman. Providing the natural and social needs of the individual, it contributes to the formation of their confidence in the future. The authors of the article investigated the problem of informational-psychological security of the individual and its psychological protection in modern conditions. The theoretical foundations of the psychological mechanisms of informational influence are presented. A

structural-functional model of informational-psychological security of the individual is proposed. Applied aspects of destructive informational influences on servicemen during military operations are considered.

Purpose. *The article is aimed at identifying negative manifestations of the influence of hybrid warfare of the modern information space on the human psyche and the formation of relevant proposals regarding the adoption of response measures by specially authorized state bodies to ensure informational-psychological security of the individual.*

Methods. *Theoretical analysis of literary sources, synthesis, deduction.*

Originality. *One of the key tasks of the modern state is to ensure the information security of the individual, the protection of his psyche from negative information influences, manipulation and disinformation. The article outlines the organizational and psychological conditions and principles on which the information and psychological security of the individual should be based. It is established that the problem of information security of society and the individual and their protection from negative information is achieved through the development of information stability, psychological hygiene and self-organization. Among the main criteria of information and psychological security in the subjective plan, the authors single out the resources of the individual, the level of its protection from information influence and the set of internal human factors.*

Conclusion. *Information and psychological security of society in general and the individual in particular should become one of the main functions of public administration. We consider the following effective ways of counteracting the negative influence of information flows: 1) the formation of critical thinking regarding obtaining information from the outside world, acquiring skills in working with information; 2) joint discussions of the negative influence of information flows in order to acquire skills in analyzing various media texts; 3) obtaining and consolidating information security material, forming an idea of the impact of information flows on the human psyche; 4) special cycles of courses in depth psychology, general psychology, psychophysiology, political science, history, literature, philosophy; 5) wider introduction of academic disciplines in higher education institutions, the spectrum of attention of which will be paid to the topic of information and psychological influence.*

We consider the clarification of the features of the use of strategies and mechanisms of psychological protection against negative IPV of the population and personnel of the Armed Forces of Ukraine to be promising areas of further research in order to ensure the ability of troops (forces) and the population to take effective action in conditions of enemy IPV.

Key words: *security, information security, information and psychological security, personality, information and psychological influence, psychological protection.*

Концептуалізація, моделювання – Алещенко В. І.

Методика, формальний аналіз – Хміляр О. Ф.

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

The authors declare that they have no conflict of interest.

Дата надходження рукопису/Date of receipt of the manuscript: 04.12.24.

Дата прийняття рукопису/Date of acceptance of the manuscript: 10.01.25

© 2025. This work is under an open license CC BY-NC 4.0.